

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา นอกกระบบโรงเรียน ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ วิจัยดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และ ผลผลิต โครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกกระบบโรงเรียน ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น

โดยมีกรอบในการประเมินดังนี้

5.1.1 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input evaluation)

ประเมินในประเด็นต่อไปนี้

- บุคลากร
- งบประมาณ
- การกำหนดแนวทางหรือวิสัยทัศน์
- สื่อและอุปกรณ์
- การประสานงานกับหน่วยงานอื่น
- อาคารสถานที่

5.1.2 การประเมินกระบวนการ (Process evaluation)

ประเมินในประเด็นต่อไปนี้

- กิจกรรมที่ดำเนินการจัดขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโครงการ
- ข้อบกพร่องหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างที่ดำเนินการ
- ผลที่เกิดขึ้นหรือข้อมูลต่างๆที่ได้จากการดำเนินการ

5.1.3 การประเมินผลผลิต (Product evaluation)

ประเมินในประเด็นต่อไปนี้

- จำนวนนักศึกษาที่เข้าเรียนในโครงการ
- จำนวนนักศึกษาที่ออกกลางคัน

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

5.2.1 กลุ่มตัวอย่าง

5.2.1.1 หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ 6 คน

5.2.1.2 ครูประจำกลุ่ม 6 คน

5.2.1.3 ศึกษาธิการอำเภอ 6 คน

5.2.1.4 นักศึกษาในโครงการ 350 คน

5.2.1.5 กำนัน 12 คน

5.2.1.6 ผู้ใหญ่บ้าน 24 คน

5.2.1.7 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา 24 คน

5.2.1.8 ประชาชน 120 คน

5.2.1.9 เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด 2 คน

5.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2536 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการตรวจสอบเอกสาร การสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงประกอบด้วย

5.2.2.1 แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

5.2.2.2 แบบสัมภาษณ์สัมภาษณ์ครูประจำกลุ่ม

5.2.2.3 แบบสัมภาษณ์สัมภาษณ์ศึกษาธิการอำเภอและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

5.2.2.4 แบบสัมภาษณ์กำนันและผู้ใหญ่บ้าน

5.2.2.5 แบบสัมภาษณ์ประชาชน

5.2.2.6 แบบสอบถามสำหรับนักศึกษาในโครงการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 อันดับ

5.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลสองระดับ คือ ข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งมีวิธีการศึกษาดังนี้

5.2.3.1 การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ

การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ เอกสารข้อมูล สถิติและรายงานต่าง ๆ ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

5.2.3.2 การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ

การศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1) ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัยถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น อำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอนักศึกษา ศึกษาธิการอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน และ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

2) สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด 2 ครั้ง

3) สัมภาษณ์หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ครูประจำกลุ่ม และศึกษาธิการอำเภอ อำเภอละ 1 ครั้ง ในกรณีที่บุคลากรที่ต้องการสัมภาษณ์ไม่อยู่ ผู้วิจัยได้นัดหมายวันเวลาใหม่เพื่อกลับไปสัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง

4) นำแบบสอบถามไปแจกให้นักศึกษา ที่อำเภอหนองเรือ อำเภอพล อำเภอกระนวน อำเภอบ้านฝาง อำเภอมีชัย และอำเภอสีชมพู โดยให้ครูประจำกลุ่มเป็นคนรับผิดชอบในการแจกและเก็บรวบรวม ผู้วิจัยนัดวันและเวลาไปรับแบบสอบถามคืน ในกรณีที่บางอำเภอยังเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนยังไม่ครบ ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากครูประจำกลุ่มจัดส่งทางไปรษณีย์กลับมายังผู้วิจัย ปรากฏว่าแจกแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 350 ฉบับ ได้รับคืน 350 ฉบับ

5) สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ ประชาชน หมู่บ้านละ 1 ครั้ง ในกรณีที่บุคลากรที่ต้องการสัมภาษณ์ไม่อยู่ ผู้วิจัยได้นัดหมายวันเวลาใหม่เพื่อกลับไปสัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง

5.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้คือ

5.2.4.1 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อนำเสนอในลักษณะบรรยายและอธิบายเป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษา

5.2.4.2 การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต จากแบบสอบถามและข้อมูลที่ได้จากแหล่งทุติยภูมิ วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS/PC⁺ และ นำเสนอในลักษณะบรรยาย ประกอบตาราง

5.3 สรุปผลการวิจัย

ในการประเมินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.3.1 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น

ผลการประเมินปัจจัยเบื้องต้น จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด 2 คน หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ 6 คน และครูประจำกลุ่ม 6 คน ได้ผลดังนี้

5.3.1.1 ด้านบุคลากร

1) จำนวนบุคลากร ในส่วนที่เป็นข้าราชการประจำในระดับอำเภอยังมีไม่เพียงพอ ยังไม่ได้มีรูปแบบโครงสร้าง ซึ่งโครงสร้างเดิมรูปแบบนั้นในแต่ละศูนย์อำเภอจะต้องประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์ 1 คน รองหัวหน้าศูนย์ 1 คน เจ้าหน้าที่ห้องสมุด 1 คน นักการภารโรง 1 คน และพนักงานขับรถ 1 คน แต่จากสภาพปัจจุบันพบว่าใน 6 อำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีอยู่ 5 อำเภอที่มีเฉพาะหัวหน้าศูนย์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด คือ อำเภอกระนวน อำเภอบ้านฝาง อำเภอพล อำเภอมีชัยบุรี และอำเภอหนองเรือ ส่วนอีก 1 อำเภอมีเฉพาะหัวหน้าศูนย์ ได้แก่ อำเภอสีชมพู สำหรับบุคลากรที่เป็นครูประจำกลุ่มนั้นมีจำนวนเพียงพอ เพราะศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจะจ้างครูประจำกลุ่มในลักษณะลูกจ้างชั่วคราวโดยรับผู้ที่มีวุฒิปริญญาตรี ซึ่งมีทั้งจากครูประจำการและผู้ที่ยังไม่มียานทำงาน โดยบุคลากรเหล่านี้ ก่อนที่จะปฏิบัติงานจะต้องผ่านการอบรมจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนก่อน ทั้งนี้จำนวนครูประจำกลุ่มจะต้องสัมพันธ์กับจำนวนนักศึกษาที่รับได้

2) การให้แนวปฏิบัติหรือนโยบายแก่บุคลากร ลูกจ้างชั่วคราวทุกคน ซึ่งเป็นบุคลากรส่วนใหญ่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จะได้รับการอบรมก่อนเข้าปฏิบัติงาน

5.3.1.2 ด้านงบประมาณ

1) การบริหารงบประมาณปฏิบัติตามแนวของกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดย กรมจะจัดสรรงบประมาณให้แก่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดโดยใช้ฐานเดิมของปีงบประมาณที่ผ่านมาเป็นเกณฑ์ ซึ่งจำนวนเงินที่กรมจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายต่อนักศึกษา 1 คน คือ 360 บาท หากยังไม่เพียงพอศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดต้องดำเนินการของบประมาณเพิ่มเติม ถ้ายังไม่เพียงพออีกก็ให้ใช้เงินบำรุงการศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดจะจัดสรรงบประมาณแก่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภออีกต่อหนึ่ง

2) ความเพียงพอของงบประมาณ ตามหลักการของการขยายโอกาสทางการศึกษา จะต้องยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา และสนับสนุนแบบเรียน อุปกรณ์การเรียนแก่นักศึกษา โดยรัฐจัดเงินอุดหนุนให้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2534) แต่ปรากฏว่ากรมการศึกษานอกโรงเรียนยังไม่สามารถที่จะหางบประมาณให้พอเพียงในส่วนนี้ได้ ทุกศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอประสบปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ เนื่องจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดได้รับจัดสรรงบประมาณจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนมาไม่เพียงพอตั้งแต่ต้น

3) ความคล่องตัวในการขอใช้งบประมาณ โครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วง 2 ปี ที่ผ่านมามีงบประมาณที่เข้ามาในช่วงแรกไม่เพียงพอกับค่าตอบแทนครู ดังนั้นประมาณ 2 เดือนแรกของภาคเรียนที่ 1 ครูประจำกลุ่มจึงยังไม่ได้รับเงินค่าตอบแทน จะต้องรอนเงินงบประมาณที่ขอเพิ่มเติมไปยังกรมการศึกษานอกโรงเรียน

4) มีการขอรับบริจาคสื่อและอุปกรณ์การเรียนจากแหล่งอื่น ในปีการศึกษา 2536 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดได้ขอรับบริจาคสื่อและอุปกรณ์ จากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และจากค้ายทหาร ส่วนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ยังไม่ได้มีการดำเนินการในเรื่องนี้

5.3.1.3 การกำหนดแนวทางวิธีดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโครงการ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่นได้นำเอาแนวปฏิบัติของกรมการศึกษานอกโรงเรียน มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ยังไม่มีการเขียนโครงการขึ้นมาเพื่อกำหนดแนวทางวิธีดำเนินการของจังหวัดเอง ซึ่งแนวทางหรือวิธีการเพิ่มเป้าหมายผู้เรียน ให้เข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้เสนอแนะให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนำไปปฏิบัติ มีดังนี้

1) จัดทีมเจ้าหน้าที่แนะแนวออกไปประชุมชี้แจงผู้ปกครองหรือนักเรียนที่กำลังเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามโรงเรียนประถมศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัด

2) จัดเจ้าหน้าที่ออกประชาสัมพันธ์ตามหมู่บ้านและชุมชนเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจและชักชวนให้ผู้สนใจเข้ามาเรียนในโครงการ

3) จัดประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนทุกรูปแบบให้กว้างขวาง เท่าที่จะทำได้ เช่น สถานีวิทยุท้องถิ่น สถานีโทรทัศน์ สื่อ เอกสาร แผ่นพับ แผ่นปลิว โปสเตอร์ หรือสื่ออื่น ๆ

4) จัดโครงการรณรงค์ หรือระดมเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครออกสู่ประตู

บ้านทุกบ้านที่มีผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างความเข้าใจและชักชวนให้ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

5) จัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจแก่ประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบในรูปแบบอื่น ๆ เช่น จัดประชุมชี้แจงผ่านผู้นำหมู่บ้าน จัดอภิปราย

6) ร่วมกับจังหวัดและองค์กรท้องถิ่น เช่น จังหวัด อำเภอ หน่วยทหาร หรือวัด ฯลฯ จัดทำโครงการร่วม เพิ่มความรู้แก่บุคลากรในหน่วยงาน เช่น ทำโครงการพัฒนาระดับความรู้ผู้นำในหมู่บ้าน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ให้มีความรู้สูงขึ้นเป็นต้น

จากแนวปฏิบัติทั้ง 6 ข้อ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอได้นำมาดำเนินการอย่างจริงจังตามแนวปฏิบัติ ข้อ 2 ข้อ 4 ข้อ 5 และข้อ 6 ส่วนแนวปฏิบัติตามข้อ 1 ยังไม่ได้ดำเนินการ และข้อ 3 ดำเนินการได้เพียงเล็กน้อย

5.3.1.4 ด้านสื่อและอุปกรณ์ —

1) สื่อประชาสัมพันธ์โครงการ เช่น แผ่นพับ แผ่นปลิว โปสเตอร์ ม้วนเทป และการประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ ยังไม่เพียงพอ

2) สื่อการเรียนการสอน ยังขาดจำนวนมากไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา เช่น หนังสือ สิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ มีประมาณ 60 % ในศูนย์จังหวัด และ 40 % ในศูนย์อำเภอ นอกจากนั้นยังไม่มีขายตามท้องตลาด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนแก้ปัญหาโดยให้ครูประจำกลุ่มสรุปบทเรียนเพื่อแจกให้นักศึกษา และหมุนเวียนหนังสือเพื่อยืมเรียน โดยนักศึกษาทุกคนต้องทำบัตรห้องสมุด

5.3.1.5 ด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่น

1) ในระดับจังหวัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ได้เข้าร่วมประชุมระดับจังหวัดกับหัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ ทุกเดือน เพื่อชี้แจงงานของการศึกษานอกโรงเรียน ผ่านผู้บริหารส่วนราชการต่าง ๆ

2) ในระดับอำเภอศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอได้ประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น การประชุมประจำเดือนร่วมกับทางอำเภอทุกเดือน การเข้าร่วมประชุมกับสภาตำบล อย่างน้อยตำบลละ 1 ครั้งต่อปี การประชุมร่วมกับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ อย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างดี

5.3.1.6 ด้านอาคารสถานที่

1) อาคารสำนักงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จากอำเภอ

ตัวอย่าง 6 อำเภอ มีอาคารสำนักงานอยู่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกระนวน อำเภอบ้านฝาง อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย และอำเภอหนองเรือ ส่วนอีก 1 อำเภอใช้สำนักงานร่วมกับศึกษาธิการอำเภอ ได้แก่ อำเภอพล และ 1 อำเภอเช่าอาคารเพื่อจัดเป็นสำนักงาน ได้แก่ อำเภอสีชมพู

2) ด้านสถานที่สำหรับใช้ในการเรียนการสอน ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนได้ติดต่อประสานงานเพื่อขอใช้สถานที่กับหน่วยงานอื่น เช่น หอประชุม อำเภอ โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สภาตำบล และวัด แต่ละหน่วยงานได้อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

5.3.2 การประเมินกระบวนการ

การประเมินกระบวนการผู้วิจัยประเมินโดยการสัมภาษณ์ครูประจำกลุ่ม 6 คน ศึกษาธิการอำเภอ 6 คน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา 24 คน กำนัน 12 คน ผู้ใหญ่บ้าน 24 คน ประชาชน 120 คน และใช้แบบสอบถามนักศึกษา 350 คน ได้ผลการประเมินดังนี้

5.3.2.1 ครูประจำกลุ่มได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการ โดยเน้นที่ผู้นำหมู่บ้าน มีการประชุมร่วมกับประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นความสำคัญของการศึกษา แต่ยังดำเนินการไม่ทั่วถึงในทุกพื้นที่ ดำเนินการได้ประมาณ 30 % ของพื้นที่ที่รับผิดชอบ และมีการประกาศทางหอกระจายข่าว แจกแผ่นพับ แผ่นปลิว และปิดประกาศรับสมัคร ดำเนินการได้ประมาณ 10 % นอกจากนั้นยังขอความร่วมมือให้นักศึกษาช่วยประชาสัมพันธ์โครงการอีกทางหนึ่งด้วย

ครูประจำกลุ่มได้เสนอแนะให้ ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน หาแนวทางเพื่อชี้แจงรายละเอียดและประชาสัมพันธ์โครงการให้ประชาชนได้รับทราบ เช่น สื่อทางวิทยุ โทรทัศน์ เพื่อให้ครูประจำกลุ่มหรือบุคลากรที่ได้รับมอบหมายปฏิบัติงานได้สะดวกและบรรลุเป้าหมายมากขึ้น ซึ่งครูประจำกลุ่มพบว่า การนัดประชุมประชาชนในตอนกลางคืนจะได้รับความร่วมมือและได้ผลดีกว่าวิธีอื่น และปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อจำนวนนักศึกษาที่รับได้ คือ การคมนาคม ผู้นำหมู่บ้าน และมีผู้ที่ได้รับการศึกษาในหมู่บ้านมีงานทำที่ดี

5.3.2.2 ศึกษาธิการอำเภอ ได้รับการประสานงานโครงการจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ โดยได้ทำหนังสือแจ้งและเข้าร่วมประชุมชี้แจงในการประชุมอำเภอ และศึกษาธิการอำเภอก็ได้ให้ความร่วมมือโดยได้แจ้งให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทราบอีกทางหนึ่ง

ศึกษาธิการอำเภอได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการดังนี้

- 1) ให้มีการประชาสัมพันธ์โครงการอย่างต่อเนื่องและหลาย ๆ รูปแบบ
- 2) ควรติดตามนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง จนกว่าจะจบหลักสูตร
- 3) ควรเพิ่มบุคลากรให้มากขึ้น
- 4) ให้ความสำคัญเรื่องคุณธรรม จริยธรรม แก่นักศึกษาด้วย

5.3.2.3 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มี 15 โรงเรียนได้รับการประสานงาน ส่วนอีก 9 โรงเรียนยังไม่เคยได้รับการประสานงาน โรงเรียนที่ได้รับการประสานงานรับทราบโครงการในลักษณะเป็นหนังสือแจ้ง เจ้าหน้าที่จากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเข้าร่วมประชุม หรือได้รับทราบโดยผ่านทางสภาตำบล โรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับการประสานงานได้ให้ความร่วมมือโดยช่วยประชาสัมพันธ์โครงการให้นักเรียนและประชาชนได้รับทราบ บางโรงเรียนได้ให้ความอนุเคราะห์สถานที่สำหรับเปิดเป็นศูนย์การเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการดังนี้

- 1) ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง
- 2) ควรส่งบุคลากรเข้าร่วมแนะแนวการศึกษาต่อร่วมกับโรงเรียนประถมศึกษา
- 3) ควรหาวิธีชี้แจงให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษา
- 4) ควรจัดให้เรียนฟรีโดยไม่เก็บเงินบำรุงการศึกษา และจัดให้ต่อเนื่อง

5.3.2.4 กำนันและผู้ใหญ่บ้านทุกคนได้รับทราบโครงการ จากการเข้าร่วมประชุมอำเภอ จากเจ้าหน้าที่ของศูนย์ ส่วนแผ่นพับ แผ่นปลิวหรือเอกสารประชาสัมพันธ์อื่น ๆ ได้รับเป็นส่วนน้อย และได้ให้ความร่วมมือโดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเองเข้าร่วมเป็นนักศึกษาในโครงการ ช่วยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน

ในหมู่บ้านได้รับทราบโครงการและกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษา สนับสนุนให้ศึกษาต่อมากขึ้น นอกจากนั้นบางสภาตำบลยังได้ใช้เป็นศูนย์การเรียนด้วย

กำนันและผู้ใหญ่บ้านได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการดังนี้

- 1) ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนควรส่งบุคลากรเข้าไปประชาสัมพันธ์โครงการด้วยตนเองให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของการศึกษาและเข้าใจรายละเอียดของโครงการ รวมถึงวิธีการเรียนการสอน ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพราะกำนันและผู้ใหญ่บ้านจะประชาสัมพันธ์ได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ในส่วนรายละเอียดในบางเรื่องไม่สามารถที่จะให้ความกระจ่างกับประชาชนได้

- 2) ควรจัดให้เรียนฟรีโดยไม่เก็บเงินบำรุงการศึกษา

3) ควรจัดหาหนังสือพิมพ์เรียนให้เพียงพอ

4) ควรจัดให้มีการพบกลุ่มหรือศูนย์การเรียนขึ้นในแต่ละหมู่บ้าน จะทำให้ประชาชนสนใจมากขึ้น

5.3.2.5 ประชาชน จากการสัมภาษณ์ประชาชน 120 คน มี 90 คนเคยได้รับทราบว่ามีโครงการ คิดเป็นร้อยละ 75 โดยส่วนใหญ่ได้รับทราบโครงการจากกำนันและผู้ใหญ่บ้าน รองลงมาคือจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน มี 30 คน ที่ยังไม่เคยได้รับทราบว่ามีโครงการ คิดเป็นร้อยละ 25

ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการดังนี้

1) รัฐบาลควรมีโครงการส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้ดี เศรษฐกิจดี ประชาชนก็จะอยู่กับบ้าน และมีโอกาสได้เข้าเรียนมากขึ้น

2) ควรชี้ให้ประชาชนเห็นว่าคนที่เรียนจบแล้วกับคนที่ไม่ได้เรียนแตกต่างกันอย่างไร ควรจะมีการติดตามนักศึกษาที่จบแล้ว

3) ในการประชาสัมพันธ์โครงการควรให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์ออกไปชี้แจงกับประชาชนโดยตรง เพื่อจะได้เข้าใจรายละเอียดของโครงการยิ่งขึ้น ซึ่งบางครั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านก็ไม่สามารถพูดถึงจุดให้ประชาชนสนใจหรือชี้แจงรายละเอียดในเรื่องที่มีคนสงสัยได้

4) ควรให้เรียนฟรีโดยยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา

5) ควรเปิดเป็นศูนย์การเรียนขึ้นในแต่ละหมู่บ้าน

6) ควรเน้นการประชาสัมพันธ์ที่กลุ่มวัยรุ่น

5.3.2.6 จากการตอบแบบสอบถาม นักศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานโครงการว่า อยู่ในระดับ"ปานกลาง" ($\bar{X} = 3.019$)

5.3.3 การประเมินผลผลิต

ในการประเมินผลผลิต ผู้วิจัยทำการประเมินโดยศึกษาจากเอกสารของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เอกสารของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและเอกสารของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ นอกจากนั้นยังประเมินจากการสัมภาษณ์หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ 6 คน ครูประจำกลุ่ม 6 คน ศึกษาธิการอำเภอ 6 คน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา 24 คน กำนัน 12 คน ผู้ใหญ่บ้าน 24 คน ประชาชน 120 คน และจากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษา 350 คน ได้ผลการประเมินดังนี้

5.3.3.1 จากการวิเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการระยะยาว พ.ศ. 2535 - 2539 กำหนดตามแนวนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในโครงการขยาย

โอกาสทางการศึกษา มีเป้าหมายให้เพิ่มกลุ่มผู้เรียน โดยวิธีเรียนทางไกล 30 % ทั้งนี้คำนวณจากยอดนักศึกษาปกติที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่นทำได้ ในปีงบประมาณ 2534 จำนวน ปรากฏว่าในปีงบประมาณ 2535 รับนักศึกษาได้ต่ำกว่าเป้าหมาย และปีงบประมาณ 2536 รับนักศึกษาได้สูงกว่าเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาจำนวนนักศึกษาเทียบกับเป้าหมายในอำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 6 อำเภอ พบว่าในปีงบประมาณ 2535 ศูนย์อำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกศูนย์รับนักศึกษาได้ต่ำกว่าเป้าหมาย ยกเว้นศูนย์อำเภอหนองเรือที่รับนักศึกษาได้เกินเป้าหมาย ส่วนในปีงบประมาณ 2536 ศูนย์อำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกศูนย์รับนักศึกษาได้เกินกว่าเป้าหมาย ยกเว้นศูนย์อำเภอบ้านฝางและอำเภอพลรับนักศึกษาได้ต่ำกว่าเป้าหมาย

5.3.3.2 จำนวนนักศึกษาที่ออกกลางคันและปัญหาอุปสรรคที่พบจากการดำเนินงานโครงการ

จากการศึกษาจากเอกสารของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่า ในปีการศึกษา 2535 มีนักศึกษาออกกลางคัน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 13.36 และในปีการศึกษา 2536 มีนักศึกษาออกกลางคัน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 15.26

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ครูประจำกลุ่ม ศึกษาธิการอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชน พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้นักศึกษาออกกลางคันมีดังนี้

- 1) สภาพเศรษฐกิจ ทำให้นักศึกษาส่วนหนึ่งต้องไปทำงานเพื่อหารายได้ช่วยครอบครัว มีการอพยพจากท้องถิ่นเพื่อไปค้าแรงงาน
- 2) ออกไปทำงานช่วยผู้ปกครองในฤดูทำงาน จึงทำให้ขาดการพบกลุ่มเป็นเวลานาน และมีนักศึกษาบางรายย้อนกลับมาลงทะเบียนเรียนใหม่อีก
- 3) ไม่มีเวลาและหมดความสนใจ
- 4) ขาดการติดตามนักศึกษาในกรณีที่นักศึกษาขาดการพบกลุ่มเป็นเวลานาน

5.3.3.3 จากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 16 ปี ขึ้นไป เป็นกลุ่มที่ยังเป็นโสดและพลาดโอกาสเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในระบบโรงเรียน เมื่อมีโครงการนี้เกิดขึ้น จึงเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มคนดังกล่าว ได้มีโอกาสศึกษาเข้าศึกษาอีกครั้งหนึ่ง และนักศึกษาที่เข้าเรียนในปีการศึกษา 2536 มีจำนวนมากกว่า ปีการศึกษา 2535

5.3.4 ความคิดเห็นต่อโครงการ

1) จากการดำเนินงานของครูประจำกลุ่มพบว่า ประชาชนได้ให้ความสนใจต่อโครงการเพิ่มขึ้น และเริ่มเข้าใจและเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น

2) ศึกษาธิการอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชน ต่างมีความคิดเห็นต่อโครงการนี้ว่าเป็นโครงการที่ดี มีประโยชน์ เป็นโครงการที่ให้โอกาสแก่คนที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาในระบบโรงเรียน ควรที่จะให้มีการส่งเสริมและพัฒนาปรับปรุงโครงการนี้ต่อไป

3) จากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง 350 คน นักศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับโครงการนี้ว่าเป็นโครงการที่ดี มีประโยชน์ ทำให้มีเวลาช่วยงานผู้ปกครองและประหยัดค่าใช้จ่าย ควรที่จะได้รับการส่งเสริมและขยายให้ครอบคลุมพื้นที่ให้มากขึ้น อยู่ในระดับ "มาก" ($\bar{X} = 3.849$)

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานโครงการในช่วงต่อไป

5.4.1 โครงการฯ ควรจัดทำงบประมาณเพิ่มเติม ทั้งงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร และการขอสับสนับสนุนด้านการเงินจากแหล่งอื่นเช่น บริษัท ห้างร้าน เป็นต้น

5.4.2 โครงการฯ ควรจัดสรรตำแหน่งบุคลากรให้เต็มรูปแบบตามโครงสร้าง เพื่อเพิ่มขีดจำกัดในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น

5.4.3 โครงการฯ ควรบรรจุแต่งตั้งครูประจำกลุ่ม เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน

5.4.4 โครงการฯ ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและทำให้ทั่วถึง

5.4.5 โครงการฯ ควรมีการติดตามนักศึกษาที่ออกกลางคัน

5.6 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการประเมินคุณภาพของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากโครงการ ขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน